

Turizmde Bölgesel Kalkınmaya İlişkin Çalışmaların Değerlendirilmesi: Bibliyometrik Haritalama Analizi

An Evaluation of Studies on Regional Development in Tourism: A Bibliometric Mapping Analysis

Ömer Ceyhun Apak¹

Öz

Bu araştırma, turizmde bölgesel kalkınma konusunda yapılan çalışmalara genel bir bakış açısı sağlamak için ortaya çıkarılmıştır. Araştırmanın amacı, Web of Science veri tabanında turizmde bölgesel kalkınmaya yönelik çalışmaların bibliyometrik özelliklerini incelemektir. Bu kapsamda "turizm" ve "bölgesel kalkınma" anahtar kelimeleri kullanılarak 1.353 çalışmaya ulaşılmıştır. Daha sonra Web of Science veri tabanında konaklama, eğlence ve spor turizmi kategorisi seçilerek 1999-2023 yılları arasında yayınlanan 269 makaleye ulaşılmıştır. Elde edilen makalelerin özellikleri ile bibliyometrik haritalama analizi gerçekleştirilmiştir. VOSviewer yazılım aracı kullanılarak bibliyometrik ağlar oluşturulmuş ve analizler görsel olarak sunulmuştur. Yapılan çalışmalar yayın dili ve yılı, en çok atıf yapılan yayınlar, en çok kullanılan anahtar kelimeler, özetlerde kullanılan en çok sözcükler, en çok atıf alan yazarlar, en çok atıf alan dergiler ve en çok atıf alan ülkeler çerçevesinde değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgulara göre çalışmaların yayın dili büyük çoğunlukla İngilizcedir. En çok yayının 2020 yılında yapıldığı görülmüştür. Anahtar kelimelerde en çok kullanılan kelimelerin bölgesel kalkınma ve turizm olduğu, çalışma özetlerinde ise en çok kullanılan sözcüklerin politika, ülke, büyüme ve turist olduğu belirlenmiştir. En çok atıf alan yazarların Wall, Kastenholz ve Björk olduğu, en çok atıf alan dergilerin ise Tourism Management, Journal of Sustainable Tourism ve Annals of Tourism Research olduğu tespit edilmiştir. Son olarak en fazla atıf alan ülkelerin ise sırasıyla Avustralya, Finlandiya ve Amerika Birleşik Devletleri olduğu ortaya çıkmıştır. Bu araştırmanın sonuçları turizmde bölgesel kalkınmaya yönelik yapılan çalışmalar hakkında genel bilgiler sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Turizm, Bölgesel Kalkınma, Bibliyometrik Haritalama Analizi

Abstract

This research aims to provide an overview of studies on regional development in tourism. The research aims to examine the bibliometric characteristics of studies on regional development in tourism in the Web of Science database. In this context, 1,353 studies were retrieved using "tourism" and "regional development." Then, 269 articles published between 1999 and 2023 were obtained by selecting the hospitality, leisure, and sports tourism categories in the Web of Science database. A bibliometric mapping analysis was performed with the characteristics of the articles obtained. Bibliometric networks were created using the VOSviewer software tool and the analyses were presented visually. The studies were evaluated in language and year of publication: most cited publications, most used keywords, most used words in abstracts, most cited authors, most cited journals, and most cited countries. According to the findings, the publication language of the studies is primarily English. It was observed that most of the publications were made in 2020. It was determined that the most commonly used keywords were regional development and tourism, while the most frequently used words in study abstracts were policy, country, growth, and tourist. The most cited authors are Wall, Kastenholz, and Björk, and the most cited journals are Tourism Management, Journal of Sustainable Tourism, and Annals of Tourism Research. Finally, Australia, Finland, and the United States of America are the most cited countries. The results of this study provide general information about the studies on regional development in tourism.

Keywords: Tourism, Regional Development, Bibliometric Mapping Analysis

JEL Codes: L80, L83, R58

Araştırma Makalesi [Research Paper]

Submitted: 22 / 02 / 2024

Accepted: 08 / 05 / 2024

¹ Öğr. Gör. Dr., Bayburt Üniversitesi, Bayburt, Türkiye, ceyhun.apak@hotmail.com, Orcid No: <https://orcid.org/0000-0002-1409-6707>

Giriş

Turizm, bir bölgenin ekonomik, sosyal ve çevresel anlamda gelişmesine katkı sağlayan bir sektördür (Akdu ve Öktem, 2019). Turizmin ekonomik olarak gayri safi milli hasılanın bölgesel büyümesine, döviz girdisi sağlanmasına, doğrudan ya da dolaylı olarak istihdamın artmasına ve bölgesel rekabet gücünün artmasına katkı sağladığı belirtilmektedir. Bununla birlikte KOBİ'lerin geliştirilmesine, bölgelerin görünürliğünün artmasına ve bölgelerde ekonomik faaliyetlerin çeşitlendirilmesine de turizmin önemli katkıları bulunmaktadır. Turizm, aynı zamanda sosyal olarak milletler arası iletişimin geliştirilmesinde, çeşitli etkinliklere katılımın artırılmasında ve kentsel alanlarda sosyalleşmenin canlandırılmasında etkili rol oynamaktadır. Çevresel olarak ise çevreye karşı duyarlı davranışların oluşmasına ve çevrenin korunmasına yönelik ilginin artmasına destek sağlamaktadır (Alves vd., 2022).

Turizmde ekonomik, sosyal ve çevresel etkilerinin yanı sıra bölgesel ürünlerin kullanılması o bölgede geleneksel tarım faaliyetlerinin desteklenmesi ve teşvik edilmesi için önemlidir. Bu çerçevede yeni ürünlerin ortaya çıkarılması geleneklerin sürdürülmesine ve korunmasına ortam hazırlamaktadır. Bu sayede bölgede hem yerel özgünlük korunmakta hem de yeni iş fırsatları doğmaktadır (Skowronek vd., 2020). Örneğin, bölgelerde üretilen çeşitli ürünlere coğrafi işaret tescili alınarak hem bazı geleneklerin devam ettirilmesi hem de ürünler aracılığıyla istihdam ortamı oluşturulması amaçlanmaktadır (Denk, 2021). Böylece ürünler aracılığıyla yerellik, geleneksellik ve bölgesellik arasında güçlü bir bağ kurulmaktadır. Ancak bölgesel olarak gelişimin sağlanması için sadece bölgesel turizm gelişimi stratejilerine odaklanmaktan ziyade yerel katılımın da sistem içerisine entegre etmekte fayda vardır. Her bölgenin kendine özgü özellikleri bulunmakta ve bu özellikleri kalkınma amaçlı kullanabilmektedir. Fakat merkezi stratejiler geliştirmek yerine yerel çözümlerin geliştirilmesine özen gösterilmelidir. Yerel aktörlerin sisteme dâhil edilmesiyle bölgenin kendine özgü somut ve somut olmayan kaynaklarından yararlanarak bölgesel kalkınma politikaları aktif hale gelebilir (Hospers, 2003).

Turizmin bölgesel kalkınma için faydaları göz önünde bulundurulduğunda turizmin bölgesel kalkınma ile ilişkisi araştırmacıların ilgisini çeken bir konu haline gelmiştir. Bu konu üzerine hem yerli (Baykul ve Maden, 2017; Kavaklı ve Karakaş, 2022; Özkan, 2022) hem de yabancı (Krasnokutskiy vd., 2016; Miloradov vd., 2018; Calero ve Turner, 2020) literatürde birçok çalışmanın yapıldığı söylenebilir. Bölgesel kalkınma birçok alanda çalışmalara konu olmuştur. Ancak turizmin bölgesel kalkınma üzerine etkisi yadsınamaz bir gerçektir (Alves vd., 2022: 128). Dolayısıyla bu çalışma, turizmde bölgesel kalkınmaya ilişkin araştırmaların bibliyometrik haritalama analizini yapmayı amaçlamaktadır. Bibliyometrik haritalama analizi, bilimsel yayınların bibliyografyasının matematiksel yöntemler kullanılarak değerlendirilmesini sağlamaktadır (Zan, 2019). Bununla birlikte araştırmacıların kendi alanlarıyla ilgili ya da çalışmak istedikleri konular üzerine ayrıntılı bilgi edinmesini kolaylaştırır (Sökmen vd., 2023). Mesela turizmin konu edildiği literatürdeki çalışmalarda en çok alıntı yapılan çalışmaların ortaya çıkarılması, o konu üzerine araştırmacıların etkisini ortaya koyabilir. Aynı zamanda bibliyometrik çalışmalar sayesinde araştırmacıların kendi alanıyla ilgili mevcut durumu görme ve özgün çalışmaları ortaya koyma şansı artabilir (Karagöz ve Şeref, 2020). Bu çerçevede bu çalışmanın turizmde bölgesel kalkınmaya ilişkin mevcut durumu ortaya koyacağı ve bu alanda çalışmalar üretecek araştırmacılara katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ele alınan çalışmalar yayın dili, yayın yılı, en çok atıf yapılan yayınlar, en çok kullanılan anahtar kelimeler, özet kısmında en çok kullanılan kelimeler, en çok atıf alan dergiler, en çok atıf alan yazarlar ve en çok atıf yapılan ülkeler açısından incelenmektedir.

1. Kavramsal Çerçeve

1.1. Turizm ve Bölgesel Kalkınma

Bölgesel kalkınma, ekonomik ve toplumsal anlamda bir bölgenin refah seviyesinin artışı olarak ifade edilmektedir. Ekonomik refahın bölgelerde dengeli bir şekilde oluşturulması sosyal devlet anlayışı kapsamındadır (Çeken, 2004). Bölgeler arasındaki denge farklılıklarının giderilmesi bölgesel veya ulusal çaplı gerçekleştirilen planlamalarla sağlanmaya çalışılmaktadır. Bu bağlamda turizm bölgeler arası farklılıkların giderilmesi için önemli bir araç olarak görülmektedir. Avrupa Birliği bölgesel eşitsizliğin en alt seviyeye indirilmesi ya da ortadan kaldırılması için turizmi kolaylaştırıcı bir unsur şeklinde tanımlamaktadır. Bununla birlikte Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü, turizmle bölgesel kalkınma arasındaki ilişkiyi destekleyerek turizmin bölgeler için bir kalkınma stratejisi olduğunu işaret etmektedir (Doğan ve Yıldız, 2007).

Turizm ve bölgesel kalkınma üzerine yapılan çalışmalarda genel olarak turizmin bölgesel kalkınmada rolü olduğu vurgulanmaktadır. Aynı zamanda turizmin bir bölgede dengeli ya da dengesiz gelişmeye sebep olduğu yapılan araştırmaların odak noktası olmaktadır. Bölgesel kalkınmanın gerçekleşmesinde eşitsizliğin azaltılması ve turizmin daha fazla istihdam oluşturması önemli görülmektedir (Calero ve Turner, 2020). Son yıllarda turizmin bölgesel kalkınmadaki rolünü etkileyen değişikliklerin olduğu iddia edilmektedir. Araştırmacılar ve hükümet tarafından en öne çıkarılan durum üç kavram üzerinden değerlendirilmektedir. Bunlar; ekonomik, sosyal ve çevresel anlamda bölgesel kalkınmadan

oluşmaktadır. Adı geçen bu üç unsur açısından kalkınma gerçekleştiğinde ve bu kalkınma dengeli bir şekilde olduğunda gerçek anlamda bir bölgenin kalkınmasından söz edilebilmektedir (Jackson ve Murphy, 2006).

Tarihi, kültürel, doğal varlıklar turizm bölgeleri için kalkınmanın bir aracıdır. Bu varlıkları gezip görmek için turistlerin harcamaları bulunduğu bölgeye ekonomik açıdan zenginlik kazandırmaktadır. Bu çerçevede ziyaretçilerin taleplerini karşılayabilmek için turizm bölgesinde ürünler arz edilmektedir. Bununla beraber çeşitli ilgi çeken ve talep gören ürünler de ortaya çıkarılmaktadır. Mesela bölgesel ekonomik kalkınmaya etkisi olduğu ifade edilen yerel yiyecekler bunlardan biridir (Süzer ve Doğdubay, 2022). Çeşitli ürünlerin ziyaretçiler tarafından talep görmesi nedeniyle bölgeler ekonomik açıdan gelişmekte ve yerel kalkınmaya turizm vasıtasıyla destek sağlanmaktadır. Ayrıca bölgeyi ziyaret eden turistler ile kurulan iletişim sayesinde sosyal zenginlik artmakta ve bilinirliği artan bölgelerde çevre bilinci artmaktadır. Tüm bu göstergeler turizmin olduğu bölgelerde yaşanması olası durumlardır. Ancak kültürel değişimler, taşıma kapasitesi sorunları gibi bazı durumlar da ortaya çıkabilmektedir. Bu yüzden bölgesel kalkınma sağlanmaya çalışılırken buna benzer çeşitli durumların da gözden kaçırılmaması gereklidir (Baykul ve Maden, 2017).

1.2. Turizmde VOSviewer Çalışmaları

Bibliyometrik analiz, konu, yazar, ülke, atıf, kaynak ve anahtar kelimeler gibi verilerin istatistiksel olarak incelenmesine yarayan bir yöntemdir. Bu yöntem aracılığıyla belirli bir disipline yönelik elde edilen sonuçlar genel durumu ve eğilimi ortaya koymaktadır. Bibliyometrik incelemeler, herhangi bir bilim dalında ya da bir alana yönelik yapılan çalışmalar konusunda eserlerin incelenmesi, değerlendirilmesi, tasnif edilmesi ve durum tespitinin yapılmasına yönelik yöntemdir (Şahin vd., 2018). Bu bağlamda bir araştırmacı kendi alanında yazılmış olan çalışmaları bibliyometrik analiz ile inceleyebilir, sınıflandırabilir ve o alanda güncel çalışmaların ne yöne evrildiğini görebilir. Bibliyometrik araştırmalarda genellikle ele alınan unsurlar; yayın tarihi, yayın şekli (makale, bildiri, kitap bölümü vb.), kurumlar, atıflar, çalışmanın dili, konusu ve bu durumlara benzer sınıflandırılacak ve konu ile ilgili okuyuculara fikir verebilecek birçok bilgilerdir (Arslan, 2022).

Turizm alanında Türkiye’de birçok bibliyometrik analiz çalışması yapılmıştır. Bu çalışmalardan bazıları; turizmde Covid-19 (Köse, 2020), turizmde toplumsal cinsiyet (Seven vd., 2022), turizmde bibliyometrik çalışmaların analizi (Ünal ve Çelen, 2021), turizm ve liderlik (Tozoğlu ve Uçar, 2022), turizmde kültür (Dönbak, 2020), turizm eğitimi (Üzümcü, 2019), yöresel yiyecekler (Ayaz ve Türkmen, 2018), paranormal turizm (Ofaz, 2023), turizmde bağıcılık (Karabulut ve Akyürek, 2022), engelli turizmi (Aksöz ve Yücel, 2020), kırsal turizm (Bozok vd., 2017; Seçilmiş ve Sarı, 2023), gastronomi turizmi (Çuhadar ve Morçin, 2020), turizm pazarlaması (Özel ve Kozak, 2012), inanç turizmi (Özçoban, 2020), turizm ve gastronomide coğrafi işaret (Arslan, 2022), gençlik turizmi (Özay ve Köroğlu, 2022), kış turizmi (Yetiş ve Çokal, 2018) ve turizmde paket tur (Yılmaz, 2023) şeklindedir.

Alanyazında turizm konusunda yapılmış çalışmalar üzerine gerçekleştirilen bibliyometrik analiz çalışmaları mevcuttur. Bununla birlikte turizm literatüründe son birkaç yılda VOSviewer yazılımı kullanılarak yapılan çalışmalar giderek artmaktadır. Hatta spesifik araştırma konularının bulunduğu bazı dergiler bile bibliyometrik çalışmanın konusu olmaktadır. Örneğin; Göral ve Kılınç (2023) "Tourism Management" dergisinde son 25 yıl içerisinde yayınlanan çalışmaların bibliyometrik analizini gerçekleştirmiştir. Balyalı ve İlhan (2023) VOSviewer yazılımını kullanarak Web of Science (WoS) üzerinden turizm ve dijitalleşme konusunda yapılan çalışmaları incelemiştir. Elde edilen sonuçlarla ilgili turizm ve dijitalleşme konusunda çalışmaların altı kümede toplandığı belirtilmiştir. Bu kümeler; dijital gerçeklik teknolojileri, bilgi ve iletişim teknolojileri, turizmde yönetim, Covid-19, turizmde sosyal medya ve turizm modeli ve stratejileridir. Dönbak (2020) turizm ve kültür üzerine yapılmış çalışmaları VOSviewer kapsamında değerlendirmiştir. 1984-2019 yılları arasında gerçekleştirilen çalışmalar atıf, bilimsel üretim ve araştırmacılar çerçevesinde değerlendirilmiştir. 2216 makale üzerinden yapılan çalışmada öne çıkan bazı temalar şunlardır: ekoturizm, uzay turizmi, tutum, miras, ekonomik kalkınma. Ongun (2023) kırsal turizm ve kırsal kalkınma konusunda yapılmış makaleleri, bildirimleri, derlemeleri, kitap bölümlerini ve erken görünüm çalışmaları VOSviewer çerçevesinde değerlendirmiştir. Kırsal turizm ve kırsal kalkınma konusu üzerine 1994-2023 yılları arasında yapılan çalışmalar öne çıkan ülkeler, atıf sayıları, araştırmacı iş birlikleri ve kurumlar bağlamında incelenmiştir. Uçuk (2023) "slow food" konusunda Web of Science'ta yer alan 448 çalışmayı bibliyometrik analiz kapsamında incelemiştir. İtalya, İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri'nde yer alan üniversitelerin slow food üzerine gerçekleştirilen çalışmalarda en verimli kurumlar olduğu belirtilmiştir. Slow food konusunda en fazla kullanılan anahtar kelimeler food, slow, tourism, slow tourism olmuştur. Turizm literatüründe yapılan bibliyometrik analiz çalışmaları birçok konuda yazılmıştır. Ancak bölgesel kalkınma üzerine gerçekleştirilmiş çalışma henüz görülememektedir. Bu yüzden bu çalışmada turizmde bölgesel kalkınma ile ilgili Web of Science'ta taranan dergilerde yayınlanan makaleler incelenmiştir.

2. Yöntem

Bu araştırma nitel araştırma desenine göre yürütülmüştür. Çalışmada turizmde bölgesel kalkınma ile ilgili tüm yıllarda yapılan çalışmalar Web of Science veri tabanı üzerinden incelenmiştir. Bu çerçevede bu çalışmanın amacı Web of Science

üzerinden tüm yılları kapsayan turizmde bölgesel kalkınmaya yönelik çalışmalarını incelemektir. Bu kapsamda konu seçeneğinden (topic) "turizm" ve "bölgesel kalkınma" ("tourism" and "regional development") anahtar kelimeleri girilerek 1.353 çalışmaya ulaşılmıştır. Ardından Web of Science veri tabanında turizm konusunda yapılan çalışmalar "konaklama, eğlence ve spor turizmi" kategorisinde değerlendirildiği için kategoriler seçeneğinden konaklama, eğlence ve spor turizmi alanı seçilerek 349 çalışma bulunmuştur. Son olarak araştırmada sadece makale olarak yayınlanan çalışmalar değerlendirilmiştir. Araştırma amacına uygun 269 çalışma ile bibliyometrik haritalama analizi yapılmıştır. Elde edilen verilere 20 Aralık 2023 tarihinde erişim sağlanmıştır.

Bibliyometrik terimi 1969 yılında ilk kez Alan Pritchard tarafından kullanılmıştır (Leung vd., 2017). Bibliyometrik analiz araştırılan konuya ilişkin makaleleri, dergileri ve yazarları sınıflandırarak genel bir resmi ortaya koymaktadır (Merigó ve Yang, 2017). Bu çalışmada Van Eck ve Waltman'ın (2010) geliştirmiş olduğu VOSviewer programı üzerinden bibliyometrik analiz yapılmıştır. VOSviewer yayınların toplanarak kümeleme çözümlerini analiz etmek için kullanılmasının yanı sıra verilerin görselleştirilmesini de sağlamaktadır (Sökmen vd., 2023). Bu bağlamda turizm ve bölgesel kalkınma konusunda yapılan çalışmalarla ilgili aşağıda yer alan sorulara bibliyometrik analiz çerçevesinde yanıt aranmıştır.

- Turizm ve bölgesel kalkınma konulu araştırmaların yayın dili hangileridir?
- Turizm ve bölgesel kalkınma konulu araştırmaların yayın yılı nasıl şekillenmektedir?
- Turizm ve bölgesel kalkınma konulu araştırmalarda en çok atıf yapılan yayınlar hangileridir?
- Turizm ve bölgesel kalkınma konulu araştırmalarda en çok kullanılan anahtar kelimeler nelerdir?
- Turizm ve bölgesel kalkınma konulu araştırmaların özetlerinde en çok kullanılan kelimeler hangileridir?
- Turizm ve bölgesel kalkınma konulu araştırmalarda en çok atıf alan yazarlar hangileridir?
- Turizm ve bölgesel kalkınma konulu araştırmalarda en çok atıf alan dergiler hangileridir?
- Turizm ve bölgesel kalkınma konulu araştırmalarda en çok atıf yapılan ülkeler hangileridir?

3. Bulgular

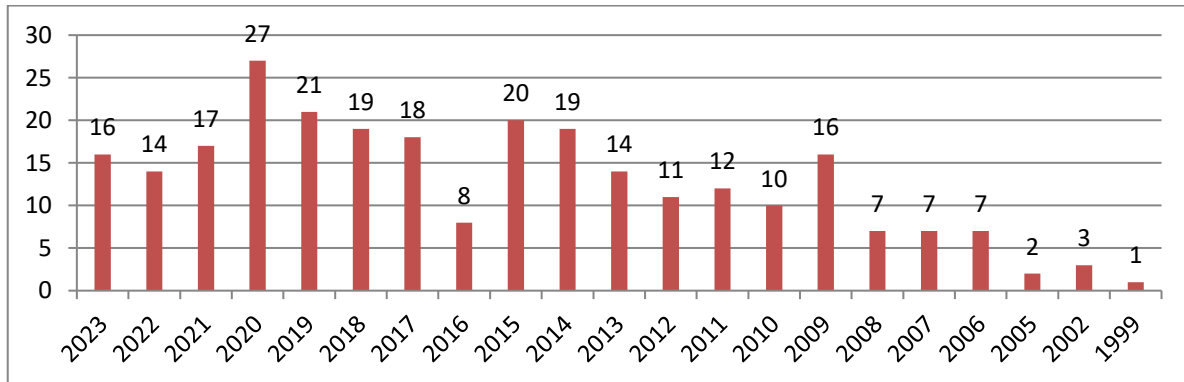
Araştırma kapsamında Web of Science veri tabanında 1999-2023 yıllarında turizm ve bölgesel kalkınma konusunda yapılan 269 çalışma ele alınmıştır. Çalışmaların yayın dili, yayın yılı, en fazla atıf alan yayınlar, en fazla kullanılan anahtar sözcükler, özetlerde en fazla kullanılan sözcükler, en çok atıf alan yazarlar, en çok atıf alan dergiler, en çok atıf yapılan ülkeler ve kümeleme bağlamında değerlendirilmiştir.

3.1. Yayın Dili

Araştırmada elde edilen 269 çalışmanın İngilizce (230), İspanyolca (24), Portekizce (13) ve Almanca (2) dillerinde yayınlandığı görülmüştür. Çalışmalara yönelik yayın dilinin çoğunluğunun (%85,5) İngilizce olduğu sonucuna varılmıştır.

3.2. Yayın Yılı

Araştırma kapsamında 269 yayının 2023 yılı itibarıyla dağılımı Şekil 1'de gösterilmiştir. Şekil 1'de görüldüğü üzere çalışmaların 16'sı 2023 yılında, 14'ü 2022 yılında, 17'si 2021 yılında, 27'si 2020 yılında, 21'i 2019 yılında, 19'u 2018 yılında, 18'i 2017 yılında, 8'i 2016 yılında, 20'si 2015 yılında, 19'u 2014 yılında, 14'ü 2013 yılında, 11'i 2012 yılında, 12'si 2011 yılında, 10'u 2010 yılında, 16'sı 2009 yılında, 7'ser tanesi 2008, 2007 ve 2006 yıllarında, 2'si 2005 yılında, 3'ü 2002 yılında ve 1 tanesi 1999 yılında yayınlanmıştır. En fazla yayının yapıldığı yıl 2020 yılı olarak karşımıza çıkmaktadır. En az yayının yapıldığı yıl ise 1999 yılıdır. 2008 yılından sonraki yıllarda çalışmaların çoğunlukla 10 tanenin üzerinde olduğu belirlenmiştir (2016 yılı hariç). 2015, 2019 ve 2020 yıllarında 20 ve üzerinde turizm ve bölgesel kalkınma ile ilgili çalışmalar gerçekleştirilmiştir.

Şekil 1. Turizmde Bölgesel Kalkınmaya İlişkin Çalışmaların Yayın Yılları

3.3. En Çok Atıf Alan Yayınlar

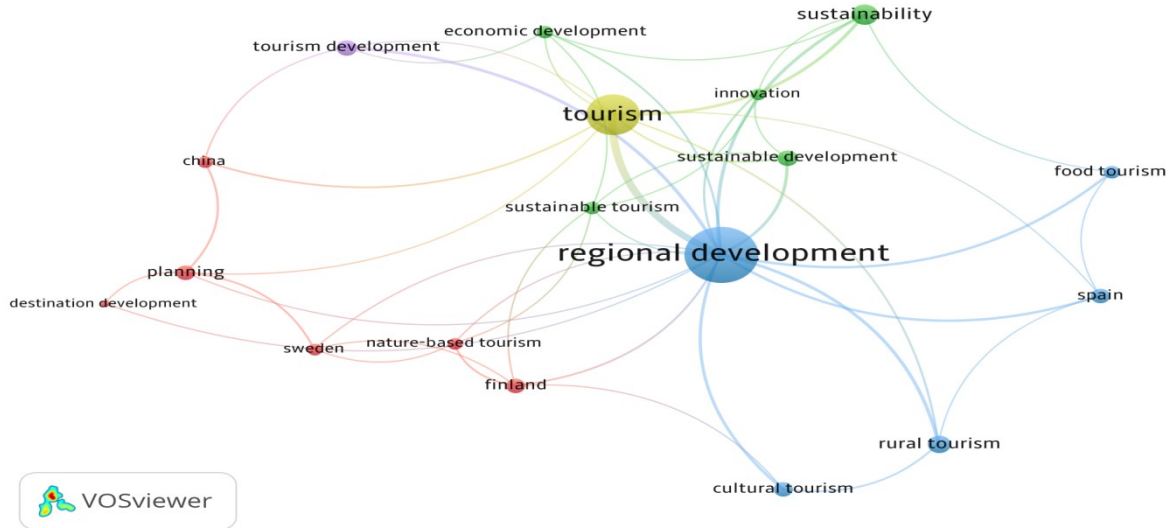
En çok atıf alan 10 yayın Tablo 1'de yer almaktadır. Tablo 1'e göre turizm ve bölgesel kalkınma konusu üzerine yapılan çalışmalarda en çok atıf alan ilk 10 yayının 3'ünün "Annals of Tourism Research" dergisinde yayınlandığı görülmektedir. En çok atıf alan ilk 10 yayında zirveyi 168'er atıfı "Journal of Sustainable Tourism" ve "Annals of Tourism Research" dergilerinde yayınlanan makaleler paylaşmaktadır.

Tablo 1. Araştırma Kapsamında En Çok Atıf Alan 10 Yayın

Yazar/Yazarlar	Dergi	Yıl	Atıf Sayısı (WoS)
Sidali, Kastenholz ve Bianchi	Journal of Sustainable Tourism	2015	168
Jackson ve Murphy	Annals of Tourism Research	2006	168
Björk ve Kauppinen-Räsänen	International Journal of Contemporary Hospitality Management	2016	163
Lee ve Arcodia	International Journal of Tourism Research	2011	131
Yang, Wall ve Smith	Annals of Tourism Research	2006	130
Moscardo	Tourism and Hospitality Research	2008	111
Mitchell ve Hall	Tourism Review International	2006	111
Araujo ve Bramwell	Annals of Tourism Research	2002	106
Arbulu, Razumova, ve Rey-Maquiera	Journal of Destination Marketing & Management	2021	103
Zuo ve Huang	Journal of Travel Research	2018	86

3.4. Çalışmalarda En Çok Kullanılan Anahtar Kelimeler

En çok kullanılan anahtar kelimelere yönelik metin verileri ile harita oluşturmak için yazarların kullandığı anahtar kelimeler seçilmiştir. Bir anahtar sözcüğün en az tekrar sayısı 5 olarak belirlenmiş ve seçilecek anahtar kelime sayısı yazılım tarafından otomatik olarak 18 şeklinde ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda oluşturulan harita Şekil 2'de sunulmuştur.

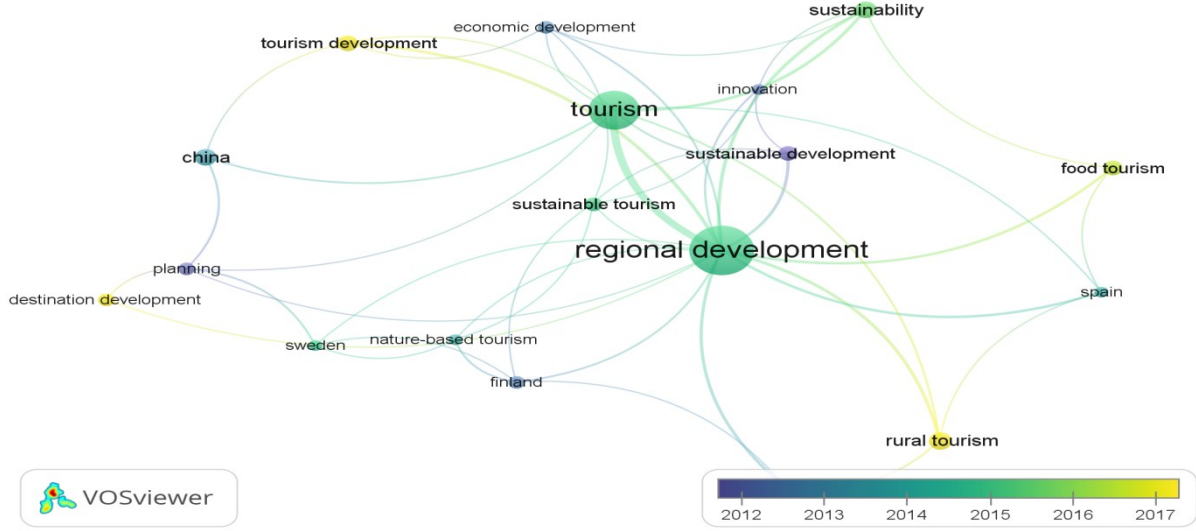

Şekil 2. Turizm ve Bölgesel Kalkınmaya Yönelik Çalışmalarda En Çok Kullanılan Anahtar Kelimeler

Şekil 2'de farklı renklerden gösterilen beş küme bulunmaktadır. En sık kullanılan anahtar kelimelerden bazıları Tablo 2'de verilmiştir. En sık kullanılan anahtar kelimeler bölgesel kalkınma (f= 94) ve turizm (f= 59) olup bunları kırsal turizm (f= 12), sürdürülebilirlik (f= 11), Çin (f= 11), turizm gelişimi (f= 10) takip etmektedir. Anahtar kelimelere bakıldığında kullanılan kelimelerin doğrudan bölgesel kalkınma ve turizmle ilgili olduğu ya da ilişkili bileşenlere vurgu yapıldığı söylenebilir.

Tablo 2. Turizm ve Bölgesel Kalkınmaya Yönelik Çalışmalarda En Çok Kullanılan Anahtar Kelimeler

Anahtar Kelime	f	Anahtar Kelime	f
Bölgesel kalkınma	94	Kültürel turizm	9
Turizm	59	Sürdürülebilir gelişim	8
Kırsal turizm	12	Yiyecek/yemek turizmi	8
Sürdürülebilirlik	11	Sürdürülebilir turizm	7
Çin	11	Ekonomik kalkınma	6
Turizm gelişimi	10	Planlama	6

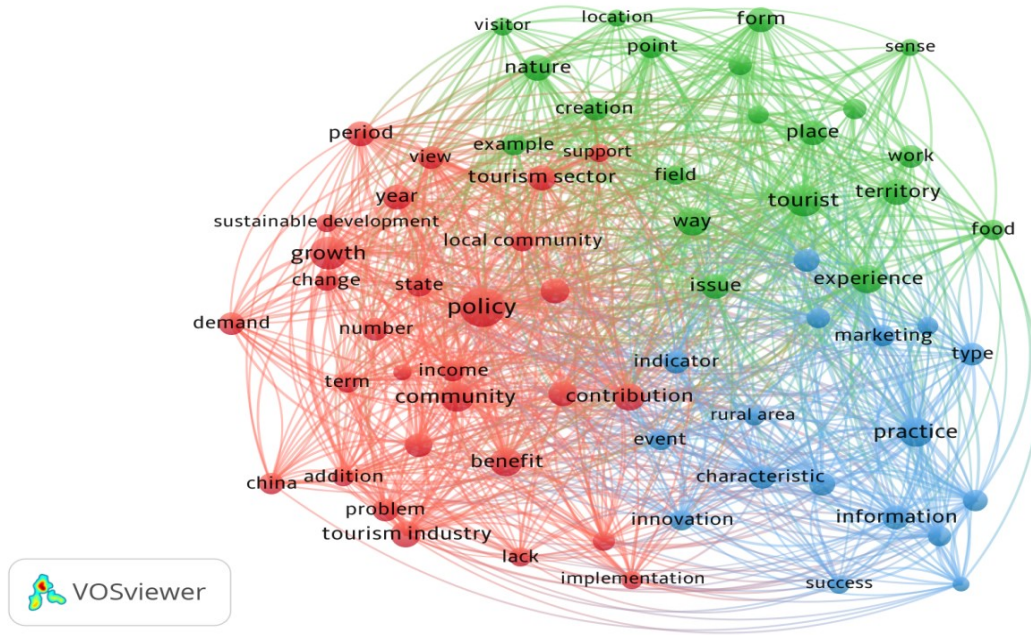

Şekil 3. Anahtar Kelimelerin Kullanıldığı Çalışmaların Yıllara Göre Dağılımı

VOSviewer programı aracılığıyla yapılan analizde turizmde bölgesel kalkınma üzerine yapılan çalışmalarda kullanılan anahtar kelimelerin yıllara göre dağılımının nasıl şekillendiği Şekil 3'te görülmektedir. Şekil 3'te gösterilen haritaya göre son yıllarda yapılan çalışmalarda en sık kullanılan anahtar kelimeler sarı renkte görülmektedir. Buna göre son yıllarda yapılan çalışmalarda en az beş kez ve en sık kullanılan anahtar kelimelerin kırsal turizm, yiyecek turizmi, turizm gelişimi ve destinasyon gelişimi olduğu anlaşılmaktadır.

3.5. Çalışmaların Özetlerinde En Çok Kullanılan Kelimeler

Ele alınan 269 çalışmanın özet kısımlarında en çok kullanılan kelimeleri tespit etmek için VOSviewer yazılım aracında çalışmaların özet alanları seçilerek ağlar oluşturulmuştur. Bu çerçevede oluşturulan bibliyometrik harita Şekil 4'te gösterilmektedir.

Şekil 4. Çalışmaların Özet Bölümlerinde En Çok Kullanılan Kelimeler

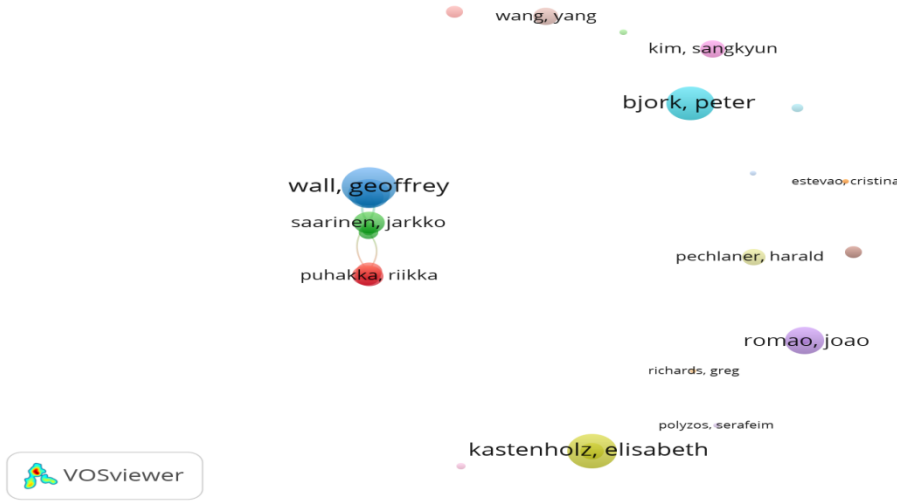
Web of Science'ta turizm ve bölgesel kalkınma konulu çalışmaların özetlerinde en çok kullanılan kelimeler kırmızı, mavi ve yeşil olmak üzere 3 kümede toplandığı ve 67 kelimenin otomatik olarak raporlandığı görülmüştür. Yapılan analize göre çalışmaların özet kısımlarında en sık kullanılan kelimeler; politika ($f=49$), ülke ($f=36$), büyüme ($f=35$), turist ($f=34$), toplum ($f=29$) ve bölgedir ($f=24$).

3.6. En Çok Atıf Alan Yazarlar

Turizmde bölgesel kalkınma konusunda yayınlanan makalelerde en çok atıf alan yazarların belirlenebilmesi amacıyla VOSviewer programında atıf analizi ve yazarlar seçeneği tercih edilmiştir. Analiz yazarların birbirinden bağımsız en az 2 belgesinin olması ve en az 10 atıf alması şeklinde tasarlanarak yapılmıştır. Bu bağlamda 32 yazardan elde edilen bilgiler otomatik olarak raporlanmıştır. VOSviewer programından oluşturulan analiz haritası Şekil 5'te sunulmaktadır.

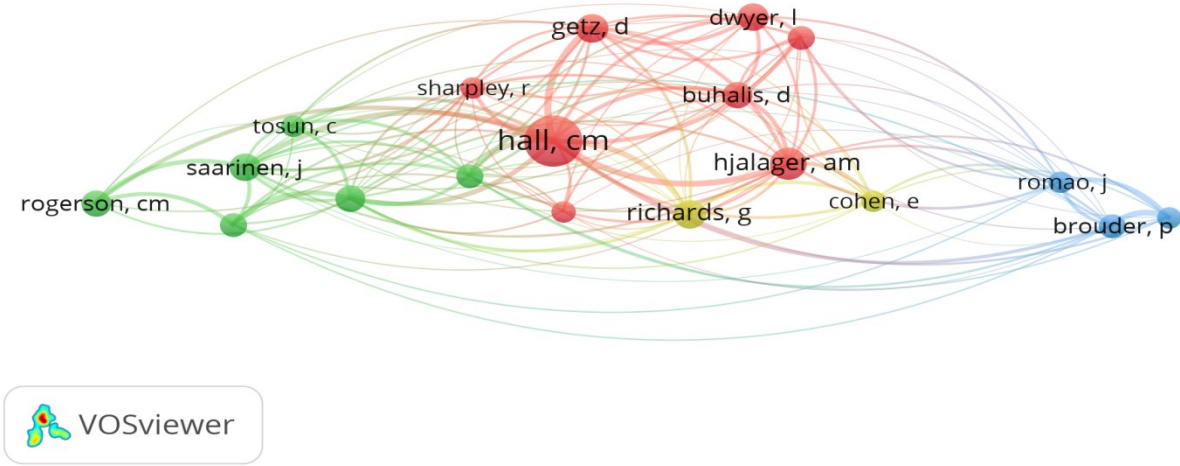
Tablo 3. En Çok Atıf Alan Yazarlar

Yazar	Yayın	Atıf	Yazar	Yayın	Atıf
Wall	3	195	Puhakka	2	79
Kastenholz	2	168	Siikamaki	2	79
Björk	2	165	Brouder	2	67
Stoffelen	6	132	Wang	2	65
Romao	6	119	Kim	3	64
Saarinen	3	90	Fuste-forne	7	60
Vanneste	4	80	Pechlaner	2	58

Şekil 5. En Çok Atıf Alan Yazarlar

Rapor sonuçlarına göre en çok atıf alan 14 yazarın belge ve alıntı bilgileri Tablo 3'te gösterilmiştir. Tablo 3'e göre en çok atıf alan yazarlar sırasıyla; Wall, Kastenzholz, Bjork, Stoffelen ve Romao şeklinde ortaya çıkmıştır. Ardından yine VOSviewer programı aracılığıyla ortak atıf analizi gerçekleştirilmiştir. Analizde yazarların en az atıf sayısı 20 olarak seçilmiş ve program tarafından otomatik olarak 19 yazar belirlenmiştir. Yapılan analize göre yazarların dört kümede (küme renkleri; yeşil, kırmızı, mavi ve sarı) toplandığı Şekil 6'da görülmektedir. Bununla birlikte ortak atıflar analizine göre en çok atıf yapılan 19 yazar Tablo 4'te gösterilmektedir. Tablo 4'e göre en çok ortak atıf alan yazarların sırasıyla; Hall, Hjalager, Richards ve Getz olduğu tespit edilmiştir.

Şekil 6. En Çok Atıf Alan Yazarlar (Ortak Atıf Analizi)

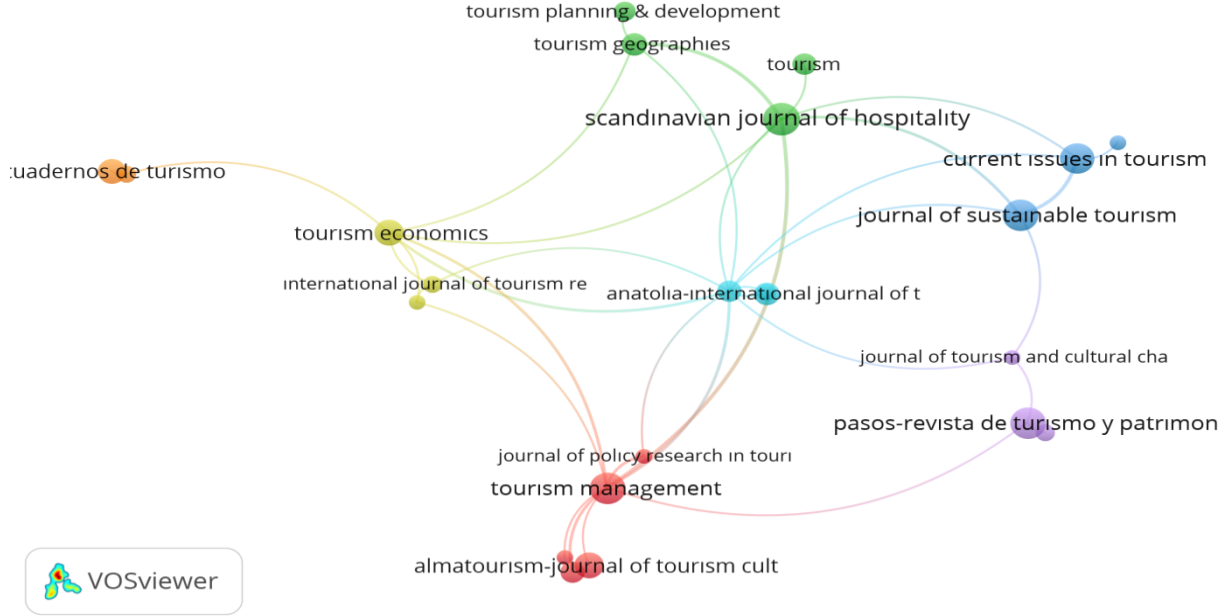
Tablo 4. En Çok Atıf Alan Yazarlar (Ortak Atıf Analizi)

Yazar	Atıf	Yazar	Atıf	Yazar	Atıf
Hall	122	Buhalis	31	Sharpley	22
Hjalager	47	Rogerson	31	Cohen	22
Richards	39	Bramwell	28	Tosun	22
Getz	38	Brouder	27	Boschma	21
Dwyer	36	Porter	26	Pechlaner	21
Saarinen	35	Stoffelen	26		
Timothy	31	Romao	22		

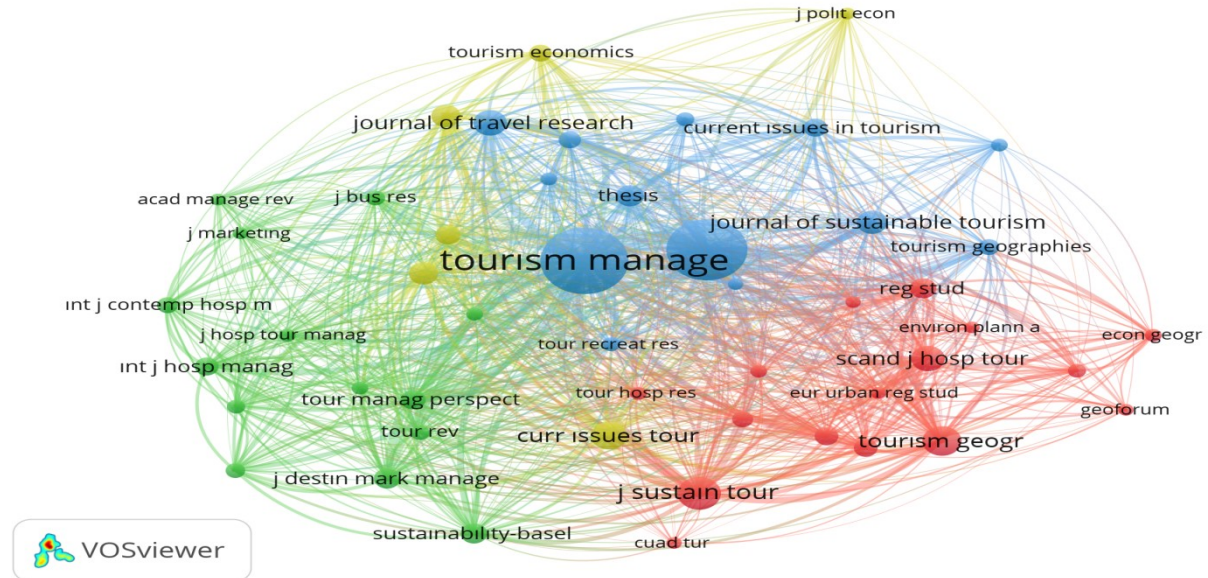
3.7. En Çok Atıf Alan Dergiler

VOSviewer yazılım programında en çok atıf alan dergileri belirlemek için atıf analizi ve kaynak seçenekleri seçilmektedir. Bu bağlamda analiz programında bir derginin minimum belge sayısı 3 olarak ayarlanmıştır. Dergi sayısı otomatik bir şekilde program tarafından 23 olarak belirlenmiştir. Program tarafından oluşturulan en çok atıf alan dergi haritası Şekil 7'de yer almaktadır. En çok atıf yapılan bazı dergiler şunlardır: Tourism Management (Makale= 13, Atıf= 611), Journal of Sustainable Tourism (Makale= 13, Atıf= 516), Annals of Tourism Research (Makale= 6, Atıf= 501), Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism (Makale= 14, Atıf= 268), Current Issues in Tourism (Makale= 12, Atıf= 216), International Journal of Tourism Research (Makale= 4, Atıf= 185), Journal of Destination Marketing & Management (Makale= 3, Atıf= 166), Tourism Geographies (Makale= 7, Atıf= 155) ve Tourism and Hospitality Research (Makale= 4, Atıf= 138).

Şekil 7. En Çok Atıf Alan Dergiler

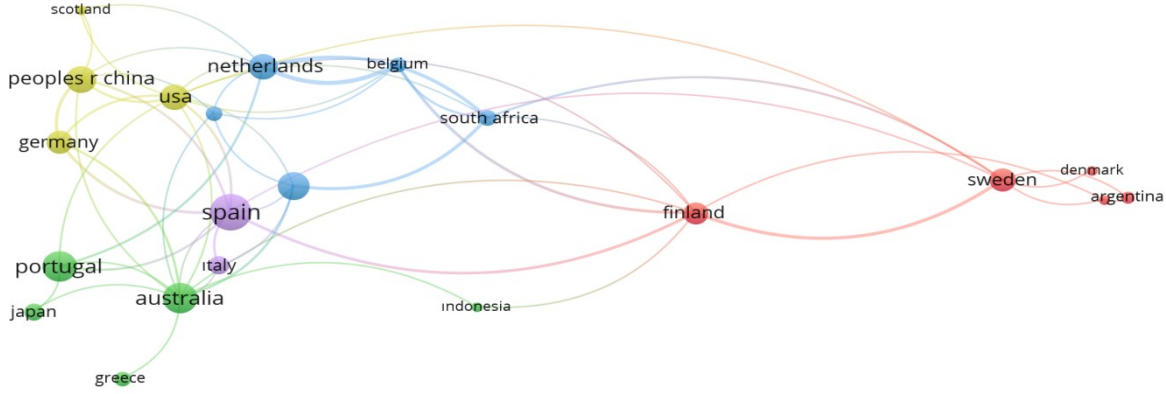
Bununla birlikte en çok atıf alan dergilerin ortak atıflarını belirlemek için programdan ortak atıf analizi ve atıf yapılan kaynaklar seçilerek analiz gerçekleştirilmiştir. VOSviewer programı kapsamında oluşturulan harita Şekil 8'de gösterilmiştir. Yapılan analize göre en çok ortak atıf alan dergiler sırasıyla; Tourism Management (Atıf= 665), Annals of Tourism Research (Atıf= 541), Journal of Sustainable Tourism (Atıf= 239), Current Issues in Tourism (Atıf= 163) ve Tourism Geographies (Atıf= 125) dergileridir.

Şekil 8. En Çok Atıf Alan Dergiler (Ortak Atıf Analizi)

3.8. En Çok Atıf Yapılan Ülkeler

En çok atıf yapılan ülkelerin belirlenebilmesi için VOSviewer programında atıf analizinde ülkeler sekmesi seçilmiştir. Bu çerçevede analiz programında bir ülkenin minimum belge sayısı 3 olarak belirlenmiştir. Analiz programı tarafından otomatik olarak 21 ülke ortaya çıkmıştır. Program tarafından oluşturulan en çok atıf alan ülkeler haritası Şekil 9'da yer almaktadır. Yapılan analizde elde edilen bulgulara göre yazarların en çok atıfta bulunduğu ülkeler; Avustralya (Makale= 20, Atıf= 838), Finlandiya (Makale= 12, Atıf= 480), Amerika Birleşik Devletleri (Makale= 16, Atıf= 469), Almanya (Makale= 13, Atıf= 418), İngiltere (Makale= 18, Atıf= 399), İspanya (Makale= 28, Atıf= 383), Çin (Makale= 17, Atıf= 380), Portekiz (Makale= 21, Atıf= 353) ve İtalya'dır (Makale= 9, Atıf= 311).

VOSviewer

Şekil 9. En Çok Atıf Yapılan Ülkeler

Sonuç ve Değerlendirme

Bu araştırmanın amacı, Web of Science veri tabanında taranan turizmde bölgesel kalkınmaya yönelik makalelerin bibliyometrik analizini ortaya koymaktır. Bu kapsamda Web of Science veri tabanında konu başlığı "turizm" ve "bölgesel kalkınma" seçilerek konaklama, eğlence ve spor turizmi kategorisinde yayınlanan 269 makale incelenmiştir. Öncelikli olarak çalışmalar yayın dillerine göre incelenmiş olup çalışmaların yaklaşık %85,5'inin İngilizce (f= 230) dilinde olduğu görülmektedir. Bu durumun ortaya çıkmasında özellikle önde gelen yayınevlerinin İngilizce yayın yapmasından ve uluslararası akademik dilde genellikle İngilizce dilinin kullanılmasından kaynaklandığı ifade edilebilir. Çılgınoğlu (2023) tarafından yapılan medikal turizm konulu araştırmaların bibliyometrik analizinde makalelerin büyük çoğunluğunun İngilizce dilinde yayınlandığı anlaşılmıştır. Turizmde bölgesel kalkınma ile ilgili çalışmaların yayın yıllarına göre dağılımı incelendiğinde ilk çalışmanın 1999 yılında sahil bölgelerinin yerel ekonomik kalkınması üzerine gerçekleştirildiği belirlenmiştir (Agarwal, 1999). İlk çalışmanın yapıldığı 1999 yılından bugüne turizmde bölgesel kalkınma konusunda yapılan çalışma sayılarının artarak devam ettiği söylenebilir. Dolayısıyla turizmde bölgesel kalkınma konusuna araştırmacıların ilgi duyduğu ve gelecekte sürdürülebilir kalkınma bakımından destinasyonlara destek sağlamak bağlamında yeni araştırmaların yapılabileceği öngörülebilir.

Literatürde en çok atıf yapılan çalışmaların belirlenmesi önemlidir. Esasında makalenin atıf alması hem etkisinin hem de görünürlüğünün bir ölçütü olarak görülmektedir (Lv vd., 2011). Yapılan analiz sonucunda turizmde bölgesel kalkınma konusunda en çok atıf alan iki çalışma bulunmaktadır. En çok atıf yapılan yayınlardan biri Sidali, Kastenholz ve Bianchi, (2015) tarafından gerçekleştirilmiştir (Atıf Sayısı= 168). Diğeri ise Jackson ve Murphy'nin (2006) çalışmasıdır (Atıf Sayısı= 168). Ardından en çok atıf alan çalışmalardan biri Björk ve Kauppinen-Räsänen (2016) tarafından yapılmıştır (Atıf Sayısı= 168). Diğeri ise Lee ve Arcodia (2011) tarafından gerçekleştirilmiştir (Atıf Sayısı= 168).

Anahtar kelimeler, bir çalışmanın içeriği ve yapısı hakkında okuyuculara bilgiler sunmaktadır. Anahtar kelimeler, iki veya daha fazla kavram arasındaki ilişkinin ortaya koyulmasında özet bilgiler sunarken literatür eğilimleri hakkında araştırmacılara bilgi sağlayabilmektedir (Karagöz ve Şeref, 2020). Dolayısıyla bu çalışmada turizm ve bölgesel kalkınma konusunda yapılan çalışmalarda en çok kullanılan anahtar kelimeler VOSviewer programı aracılığıyla ortaya çıkarılmıştır. Analiz sonucunda en çok kullanılan anahtar kelimelerin sırasıyla; bölgesel kalkınma, turizm, kırsal turizm, sürdürülebilirlik ve turizm gelişimi olduğu saptanmıştır. Bu sonuca göre turizm ve bölgesel kalkınma sözcüklerinin birlikte kullanılması dikkat çekicidir. Ayrıca bazı araştırmalarda bölgesel kalkınma kelimesi sürdürülebilirlik ve turizm gelişimi kelimeleriyle

birlikte kullanılmaktadır (Zuo ve Huang, 2018; Manea ve Cozea, 2022). Anahtar sözcüklerin dağılımı yıllara göre incelendiğinde son yıllarda turizm gelişimi, kırsal turizm ve yiyecek turizminin ön planda olduğu görülmektedir. Son yıllarda kitle turizminden ziyade bireysel seyahatlerin gerçekleşmesi ve bu seyahatlerde kırsal seyahatlerin artış göstermesi araştırmacıların ilgisini çekerek bu konularda çalışmalar yapmasına neden olmuş olabilir. Bununla birlikte yiyecek turizmi konusunda çalışmaların yapılması son yıllarda gastronomi turizminin popüler hale gelmesiyle ilişkili olabilir (Björk ve Kauppinen-Räisänen, 2016).

Araştırmada en çok atıf yapılan yazarlar ve dergiler incelenmiştir. Bunun yanında ortak atıf yapılan yazarlar ortaya çıkarılmıştır. Wall (Atıf= 195, Makale= 3), Kastenholz (Atıf= 168, Makale= 2), Björk (Atıf= 165, Makale= 2), Stoffelen (Atıf= 132, Makale= 6) ve Romao (Atıf= 119, Makale= 6) en çok atıf yapılan yazarlardır. Öte yandan en çok ortak atıf alan yazarlar ise; Hall (Atıf= 122), Hjalager (Atıf= 47), Richards (Atıf= 39), Getz (Atıf= 38) ve Dwyer'dir (Atıf= 36). En çok atıf yapılan dergiler şöyle sıralanmaktadır: *Tourism Management* (Makale= 13, Atıf= 611), *Journal of Sustainable Tourism* (Makale= 13, Atıf= 516), *Annals of Tourism Research* (Makale= 6, Atıf= 501), *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism* (Makale= 14, Atıf= 268), *Current Issues in Tourism* (Makale= 12, Atıf= 216). En çok ortak atıf alan dergiler ise; *Tourism Management* (Atıf= 665), *Annals of Tourism Research* (Atıf= 541), *Journal of Sustainable Tourism* (Atıf= 239), *Current Issues in Tourism* (Atıf= 163) ve *Tourism Geographies* (Atıf= 125) şeklinde sıralanmaktadır. En çok atıf alan dergiler incelendiğinde tamamının turizm içerikli dergiler olduğu görülmektedir. Bu dergiler turizmde önde gelen ve etkisi yüksek olan dergilerdir.

Araştırmanın bir diğer sonucu yazarların en çok atıfta bulunduğu ülkelerdir. Avustralya (Makale= 20, Atıf= 838), Finlandiya (Makale= 12, Atıf= 480), Amerika Birleşik Devletleri (Makale= 16, Atıf= 469), Almanya (Makale= 13, Atıf= 418), İngiltere (Makale= 18, Atıf= 399), İspanya (Makale= 28, Atıf= 383) ve Çin (Makale= 17, Atıf= 380) en çok atıf yapılan ülkelerdir. Bu durumda en verimli ülkenin Avustralya olduğu söylenebilir. Ayrıca en çok atıf alan yazarların söz konusu ülkelerde çalışıyor olması ülkelerin fazla atıf almasında etkili bir faktördür. Sonuç olarak turizmde bölgesel kalkınmaya yönelik çalışmaların gün geçtikçe artacağı söylenebilir. Anahtar kelimeler incelendiğinde yiyecek turizmi, kırsal turizm ve destinasyonlarda turizm gelişimine ilişkin çalışmaların son yıllarda araştırmacıların ilgisini çektiği ve bu konulara yönelik eğilimin oluşabileceği söylenebilir. Yapılan bu araştırmanın sonuçlarına dayalı olarak bazı öneriler sunulmaktadır:

- Turizm kalkınmayı destekleyen ve bir bölgenin gelişimine etki eden bir sektördür (Kavaklı ve Karakaş, 2022). Bu yüzden literatür incelendiğinde turizmde bölgesel kalkınmaya ilişkin pek çok çalışmaya rastlamak mümkündür. Yeni araştırmaların yapılması da kaçınılmazdır. Bu sebeple bu çalışmada turizmde bölgesel kalkınma konusu üzerine çalışma yapacak araştırmacıların detaylı literatür taraması yapmaları önerilmektedir. Dolayısıyla bu çalışma konu üzerine çalışma yapacak araştırmacıların işini kolaylaştırabilir.
- Kullanılan anahtar kelimeler incelendiğinde sözcüklerin daha çok bölgesel kalkınma, turizm, sürdürülebilirlik, kırsal turizm ve turizm gelişimi konularına odaklandığı ifade edilebilir. Bununla birlikte son yıllarda yapılan çalışmalarda daha çok destinasyon gelişimi, turizm gelişimi, kırsal turizm ve yiyecek turizmi anahtar kelimelerinin kullanıldığı görülmektedir. Gelecekte tasarlanacak çalışmalarda yiyecek turizminin bölgesel kalkınma üzerine etkisinin incelenmesi önerilebilir.
- Bu araştırmada turizmde bölgesel kalkınmaya ilişkin yayın verileri bibliyometrik özellikler açısından incelenmiştir. Bu çerçevede elde edilen bulgular turizmde kalkınmaya ilişkin genel bir eğilimi ortaya koymaktadır. Bu konu üzerine daha detaylı bilgilerin ortaya koyulması için araştırma deseni, veri toplama araçları, örnekleme, araştırmalarda elde edilen sonuçlar gibi farklı özellikleri ortaya koyan meta-sentez çalışmaları yapılabilir.

Kaynakça

- Agarwal, S. (1999). Restructuring and local economic development: implications for seaside resort regeneration in Southwest Britain. *Tourism Management*, 20(4), 511-521.
- Akdu, U. ve Öktem, E. (2019). Turizmin ekonomik, sosyal, çevresel ve kültürel etkilerine yönelik yöre halkının farkındalığı; Gümüşhane örneği. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10, 232-239.
- Aksöz, E. O. ve Yücel, E. (2020). Engelli turizmi alanındaki lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 388-404.
- Alves, H. M. B., Manso, J. R. P., Teixeira, Z. M. S. S., Estevão, C. M. S. ve Nave, A. C. P. (2022). Tourism-based regional development: Boosting and inhibiting factors. *Anatolia*, 33(1), 128-142.
- Araujo, L. M. ve Bramwell, B. (2002). Partnership and regional tourism in Brazil. *Annals of tourism research*, 29(4), 1138-1164.

- Arbulu, I., Razumova, M. ve Rey-Maquiera, J. (2021). Can domestic tourism relieve the COVID-19 tourist industry crisis? The case of Spain. *Journal of Destination Marketing & Management*, 20, Makale 100568.
- Arslan, F. (2022). Gastronomi ve turizm alanında coğrafi işaret konulu çalışmaların bibliyometrik analizi. *Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Dergisi*, 5(11), 1544-1556.
- Ayaz, N. ve Türkmen, B. M. (2018). Yöresel yiyecekleri konu alan lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi. *Gastroia: Journal of Gastronomy And Travel Research*, 2(1), 22-38.
- Balyalı, T. Ö. ve İlhan, Ö. A. (2023). Turizm ve dijitalleşme konulu araştırmaların bilimsel haritalama tekniği ile bibliyometrik analizi. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(1), 117-133.
- Baykul, A. ve Maden, S. I. (2017). Bölgesel kalkınma ve turizm ilişkisi: TR61 bölgesi üzerine bir değerlendirme. *Uluslararası Global Turizm Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 65-73.
- Björk, P. ve Kauppinen-Räsänen, H. (2016). Local food: A source for destination attraction. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 28(1), 177-194.
- Bozok, D., Kılıç, S. N. ve Özdemir, S. S. (2017). Turizm literatüründe kırsal turizmin bibliyometrik analizi. *Journal of Human Sciences*, 14(1), 187-202.
- Calero, C. ve Turner, L. W. (2020). Regional economic development and tourism: A literature review to highlight future directions for regional tourism research. *Tourism Economics*, 26(1), 3-26.
- Çeken, H. (2004). Turizmin bölgesel kalkınmaya etkisi üzerine teorik bir inceleme. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10(2), 293-306.
- Çılğınoğlu, H. (2023). Medikal turizm konusundaki araştırmaların bibliyometrik analizi: Eğilimler, odak noktaları ve olanakları. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 7(3), 451-464.
- Çuhadar, M. ve Morçin, İ. (2020). Türkiye'de gastronomi turizmi ile ilgili çalışmaların bibliyometrik analizi. *Journal of Recreation and Tourism Research*, 7(1), 92-106.
- Denk, E. (2021). Türkiye'de gastronomi turizmi açısından coğrafi işaretli ürünler. *Journal of Silk Road Tourism Research*, 1(1), 51-61.
- Doğan, S. ve Yıldız, Z. (2007). Bölgesel kalkınma, turizmin ilişkisi ve göller bölgesi kalkınmasında alternatif turizm potansiyelinin kullanılabilirliğine yönelik bir araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6, 147-181.
- Dönbak, E. R. (2020). Kültür ve turizm araştırmalarının bilim haritalama teknikleri ile bibliyometrik analizi. *Journal of Travel and Tourism Research*, 17, 52-78.
- Göral, R. ve Kılınc, H. (2023). Tourism Management Dergisinin bibliyometrik analizi: Son 25 yıl üzerine bir değerlendirme. *Selçuk Turizm ve Bilişim Araştırmaları Dergisi*, 3, 22-39.
- Hospers, G. (2003). Localization in Europe's periphery: Tourism development in Sardinia. *European Planning Studies*, 11(6), 629-645.
- Jackson, J. ve Murphy, P. (2006). Clusters in regional tourism an Australian case. *Annals of Tourism Research*, 33(4), 1018-1035.
- Karabulut, B. ve Akyürek, S. (2022). Bağcılık ve turizm kapsamında yapılan çalışmaların bibliyometrik analizi. *Journal of Gastronomy, Hospitality and Travel*, 5(2), 490-504.
- Karagöz, B. ve Şeref, İ. (2020). A review of articles on the writing skill: Trends in the web of science database abstract. *Journal of Mother Tongue Education*, 8(1), 67-86.
- Kavaklı, E. ve Karakaş, A. (2022). Turizmin bölgesel kalkınmaya etkisi üzerine bir inceleme. *Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 13(25), 37-50.
- Köse, B. Ç. (2020). Turizm ve Covid-19: Bir bibliyometrik analiz yaklaşımı. *Journal of Humanities and Tourism Research*, (Special Issue 5), 99-111.
- Krasnokutskiy, P. A., Kulchitskij, A. V., Perova, T. V., Bystrova, N. V. ve Khizhnaya, A. V. (2016). The main trends and prospects of development of international tourism. *International Journal of Economics and Financial Issues*, 6(S8), 257-262.

- Lee, I. ve Arcodia, C. (2011). The role of regional food festivals for destination branding. *International Journal of Tourism Research*, 13(4), 355-367.
- Leung, X. Y., Sun, J. ve Bai, B. (2017). Bibliometrics of social media research: A co-citation and co-word analysis. *International Journal of Hospitality Management*, 66, 35-45.
- Lv, P. H., Wang, G. F., Wan, Y., Liu, J., Liu, Q. ve Ma, F. C. (2011). Bibliometric trend analysis on global graphene research. *Scientometrics*, 88(2), 399-419.
- Manea, G. C. ve Cozea, A. (2022). Regional economic development supported by sustainable tourism. *Dutch Journal of Finance and Management*, 5(1), Makale 21885.
- Merigó, J. M. ve Yang, J. B. (2017). A bibliometric analysis of operations research and management science. *Omega*, 73, 37-48.
- Miloradov, K. A., Romanishina, T. S., Kovalenko, A. A., Bondarenko, N. G. ve Andrianova, J. V. (2018). An efficient strategy for the development of tourism at regional level. *European Research Studies Journal*, 21(4), 208-221.
- Mitchell, R. ve Hall, C. M. (2006). Wine tourism research: The state of play. *Tourism Review International*, 9(4), 307-332.
- Moscardo, G. (2008). Sustainable tourism innovation: Challenging basic assumptions. *Tourism and Hospitality Research*, 8(1), 4-13.
- Oflaz, M. (2023). Paranormal turizm ile ilgili yapılan makaleler üzerine bibliyometrik analiz. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 20(2), 191-207.
- Ongun, U. (2023). Kırsal turizm ve kırsal kalkınma yayınlarının VOSviewer ile bibliyometrik analizi. *Journal of Tourism Intelligence and Smartness*, 6(2), 79-97.
- Özay, Z. ve Köroğlu, A. (2022). Gençlik turizmi çalışmalarının bibliyometrik analizi ve görselleştirilmesi. *Journal of Gastronomy, Hospitality and Travel*, 5(4), 1337-1352.
- Özçoban, E. (2020). İnanç turizmi alanında yayımlanan yüksek lisans ve doktora tezlerinin bibliyometrik analizi (1998-2019). *Turkish Studies-Social*, 15(3), 1363-1375.
- Özel, Ç. H. ve Kozak, N. (2012). Turizm pazarlaması alanının bibliyometrik profili (2000-2010) ve bir atıf analizi çalışması. *Türk Kütüphaneciliği*, 26(4), 715-733.
- Özkan, B. İ. (2022). Turizmin bölgesel kalkınmaya etkisinde profesyonel turist rehberlerinin rol ve sorumlulukları: Van örneği. *Journal of Academic Tourism Studies*, 3(1), 45-58.
- Seçilmiş, C. ve Sarı, Y. (2023). Kırsal turizme ilişkin araştırma eğilimleri üzerine bibliyometrik bir analiz. *Uluslararası Ekonomi, İşletme ve Politika Dergisi*, 7(2), 322-340.
- Seven, B., Polat, E. A., Yavaş, A. ve Çakmak, T. F. (2022). Turizm yazınında toplumsal cinsiyet: Türkiye'de yapılan lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 6(4), 969-987.
- Sidali, K. L., Kastenholz, E. ve Bianchi, R. (2015). Food tourism, niche markets and products in rural tourism: Combining the intimacy model and the experience economy as a rural development strategy. *Journal of Sustainable Tourism*, 23(8-9), 1179-1197.
- Skowronek, E., Brzezińska-Wójcik, T., Stasiak, A. ve Tucki, A. (2020). The role of regional products in preserving traditional farming landscapes in the context of development of peripheral regions-Lubelskie Province. *Eastern Poland AUC Geographica*, 55(1), 49-65.
- Sökmen, Y., Taş, Y. ve Sarıkaya, İ. (2023). An evaluation of the studies on self-regulated learning in primary education: A bibliometric mapping analysis. *Psycho-Educational Research Reviews*, 12(1), 321-337.
- Süzer, Ö. ve Doğdubay, M. (2022). Sürdürülebilir turizm hareketliliğinde yerel gıdaların önemi ve rekabet avantajı (Kavramsal bir analiz). *Safran Kültür ve Turizm Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 255-269.
- Şahin, E., Akdağ, G., Çakıcı, C. ve Onur, N. (2018). Gastronomi ve mutfak sanatları anabilim dalında yayınlanan tezlerin bibliyometrik analizi. *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 30-41.
- Tozoğlu, B. ve Uçar, Ö. (2022). Turizm ve liderlik konulu makalelerin bibliyometrik analizi. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 10(1), 358-379.

- Uçuk, C. (2023). A bibliometric analysis on slow food with VOSviewer. *Journal of Recreation and Tourism Research*, 10(1), 14-29.
- Ünal, A. ve Çelen, O. (2021). Türkiye'de turizm konulu yayımlanmış bibliyometrik çalışmaların analizine yönelik bir araştırma. *Pearson Journal of Social Sciences & Humanities*, 6(16), 267-295.
- Üzümcü, T. P. (2019). Turizm eğitimi alanına yönelik bibliyometrik bir çalışma. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 3(4), 1433-1449.
- Van Eck, N. J. ve Waltman, L. (2010). Software survey: VOSviewer, a computer program for bibliometric mapping. *Scientometrics*, 84(2), 523-538.
- Yang, L., Wall, G. ve Smith, S. L. J. (2006). Ethnic tourism development: Chinese government perspectives. *Annals of Tourism Research*, 35(3), 751-771.
- Yetiş, Ş. A. ve Çokal, Z. (2018). Kış turizmi alanında yayımlanan makalelerin bibliyometrik profili. *Journal of Recreation and Tourism Research*, 5(1), 38-52.
- Yılmaz, E. G. (2023). Paket tur konusunda yapılan araştırmaların bibliyometrik analizi: Web of Science örneği. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 11(3), 2380-2400.
- Zan, B. U. (2019). Evolution of research subjects based on direct citation, co-citation and bibliographical coupling approaches. *Social Sciences Researches Journal*, 14(2), 501-516.
- Zuo, B. ve Huang, S. S. (2018). Revisiting the tourism-led economic growth hypothesis: The case of China. *Journal of Travel Research*, 57(2), 151-163.

Extended Abstract

Aim and Scope

Considering the benefits of tourism for regional development, the relationship between tourism and regional development has become a topic of interest to researchers. It can be said that many studies have been conducted on this subject, both domestic (Baykul and Maden, 2017; Kavaklı and Karakaş, 2022; Özkan, 2022) and foreign (Krasnokutskiy et al., 2016; Miloradov et al., 2018; Calero and Turner, 2020) literature. Regional development has been the subject of studies in many fields. However, the impact of tourism on regional development is undeniable (Alves et al., 2022: 128). Therefore, this study aims to conduct a bibliometric mapping analysis of research on regional development in tourism. Bibliometric mapping analysis enables the evaluation of the bibliography of scientific publications using mathematical methods (Zan, 2019). In addition, it facilitates researchers to obtain detailed information about their fields or the subjects they want to study (Sökmen et al., 2023). For example, revealing the most cited studies in the literature on tourism can show the impact of researchers on that subject. At the same time, bibliometric studies can increase the chances of researchers to see the current situation in their field and put forward original studies (Karagöz and Şeref, 2020). In this context, it is thought that this study will reveal the current situation regarding regional development in tourism and contribute to researchers who will produce studies in this field. The studies are examined in terms of publication language, publication year, most cited publications, most used keywords, most used words in the abstract, most cited authors, most cited journals and most cited countries.

Method

This research was conducted according to a qualitative research design. In the study, studies on regional development in tourism in all years were analyzed through the Web of Science database. Therefore, this study aims to examine regional tourism development studies covering all years in the Web of Science database. In this context, 1,353 studies were accessed by entering the keywords "tourism" and "regional development" from the topic option. Then, 349 studies were found by selecting accommodation, leisure and sports tourism from the categories. Finally, only studies published as articles were evaluated. Bibliometric mapping analysis was conducted with 269 studies suitable for the research. Access to the data obtained was provided on December 20, 2023.

Findings

According to the findings obtained from 269 studies published on regional development in tourism, the language of the articles is primarily English. When the studies are evaluated according to years, most articles were published in 2020 in 1999-2023. The highest citation is 168 in the most cited articles. The most commonly used keywords are regional development and tourism. According to the analysis, the most frequently used words in the abstracts of the studies are policy, country, growth, tourist, community, and region. Wall, Kastenholz, Björk, Stoffelen, and Romao are the most cited

authors. The most cited journals are Tourism Management, Annals of Tourism Research, Journal of Sustainable Tourism, Current Issues in Tourism, and Tourism Geographies. The most cited countries are Australia, Finland, the United States of America, Germany, and the United Kingdom.

Conclusion, Discussion and Recommendations

This study aims to present a bibliometric analysis of the articles on regional development in tourism scanned in the Web of Science database. In this context, 269 articles published in the accommodation, leisure and sports tourism category by selecting "tourism" and "regional development" in the Web of Science database were analyzed. First of all, the studies were analyzed according to the language of publication and it is seen that approximately 85.5% of them are in English. In this study, the most commonly used keywords in tourism and regional development studies were identified through the VOSviewer program. As a result of the analysis, it was determined that the most frequently used keywords were regional development, tourism, rural tourism, sustainability and tourism development, respectively. When the distribution of keywords by year is analyzed, it is seen that tourism development, rural tourism and food tourism have been at the forefront in recent years. In recent years, the realization of individual travel rather than mass tourism and the increase in rural travel in these travels may have attracted the attention of researchers and caused them to conduct studies on these issues. The most cited authors and journals were analyzed. In addition, co-cited authors were revealed. Wall, Kastenholtz, Björk, Stoffelen and Romao are the most cited authors, respectively. On the other hand, the most co-cited authors are Hall, Hjalager, Richards, Getz and Dwyer. The most cited journals are as follows: Tourism Management, Journal of Sustainable Tourism, Annals of Tourism Research, Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism, Current Issues in Tourism. The most co-cited journals are Tourism Management, Annals of Tourism Research, Journal of Sustainable Tourism, Current Issues in Tourism and Tourism Geographies. When the most cited journals are analyzed, all of them are tourism journals. These journals are the leading and highly influential journals in tourism. Another research result is the countries the authors cited the most. Australia, Finland, United States of America, Germany, England, Spain and China are the most cited countries. In this case, it can be said that Australia is the most productive country. Based on the results of this research, some suggestions are presented:

- Tourism is a sector that supports development and affects the development of a region (Kavaklı and Karakaş, 2022). Therefore, when the literature is examined, it is possible to come across many studies on regional development in tourism. It is also inevitable that new research will be conducted. For this reason, this study recommends that researchers studying regional development in tourism conduct a detailed literature review. Therefore, this study may facilitate the work of researchers investigating the subject.
- When the keywords used are analyzed, it can be stated that the words mainly focus on regional development, tourism, sustainability, rural tourism, and tourism development. However, it is seen that the keywords destination development, tourism development, rural tourism, and food tourism have been used more in recent studies. In future studies, examining the impact of food tourism on regional development may be suggested.
- In this study, publication data on regional development in tourism were analyzed in terms of bibliometric characteristics. The findings obtained in this framework reveal a general trend regarding development in tourism. Meta-synthesis studies that reveal different features such as research design, data collection tools, sampling, and results obtained in research can be conducted to reveal more detailed information on this subject.